

HUMO Waarom niet?

DOKTER MIA « Omdat sommige mensen niet *willen* dat je het weet. Eén van de collega's uit onze wachtkring vraagt systematisch naar wantoestanden of misbruik binnen het gezin, maar dat pakt niet altijd goed uit. Veel patiënten voelen zich op die manier onterecht aangevallen. Hij heeft het al meegemaakt dat koppels diep verontwaardigd opstapten als hij de man vroeg even buiten te gaan. Er zijn vrouwen die voor zichzelf uitmaken: ik word geslagen en ik wil er niets aan doen. Ze nemen gewoon een andere huisarts als je erover begint. Wij hebben hier ooit een gezin gehad waarvan we na een tijdje vermoedden dat de kinderen werden mishandeld. Die kwamen hier binnen met allerlei verwondingen met als verklaring dat ze *waren gevallen op school*. Andere artsen uit de buurt bleken ook vermoedens te hebben van kindermishandeling, en één arts had al op het punt gestaan om de jeugdbescherming in te schakelen. Ten slotte hebben wij die zaak gemeld aan een Vertrouwensartsencentrum, en zo is de vader van dat gezin in de gevangenis terechtgekomen. Maar die moeder nam ons dat niet in dank af, integendeel: ze verweet ons dat *wij* haar dat hadden aangedaan, dat *zij* nu helemaal alleen voor de kinderen moest zorgen.»

Verliefd op een vrouwenhater

HUMO Er zijn nu eenmaal vrouwen die graag af en toe vernederd worden. Geven ze dat ook toe als u ernaar vraagt?

DOKTER MIA « Ze zullen het nooit hardop zeggen maar bij mijn werk in het Vluchthuis in Hasselt zie ik dat er vrouwen zijn die regelmatig terugkomen, zelfs nadat ze een relatie met een andere man zijn begonnen. Je hebt vrouwen die, bij wijze van spreken, aantrekkelijke slachtoffers zijn voor een bepaald type man, maar er zijn ook vrouwen die zich goed voelen bij een beetje vernedering en pijn. Sommige vrouwen vallen zelfs op vrouwenhaters. Ze worden constant vernederd en doen alles om hun man gunstig te stemmen. maar

het enige resultaat is dat ze nog méér vernederd worden.»

HUMO Veel huisartsen verschuilen zich achter het beroepsgeheim: ze weten dat hun patiënt wordt mishandeld, maar 'ze kunnen niets doen', want ze zijn gebonden aan de zwijgplicht.

DOKTER MIA « Dat is zo. Als je patiënt niet de eerste stap zet, kan je eigenlijk niks doen. Die zwijgplicht is voor de patiënt ook heel belangrijk: ze moet haar arts voor honderd procent kunnen vertrouwen en weten dat die niets zonder haar toestemming mag doen. Als er minderjarigen bij betrokken zijn, ligt het natuurlijk anders. Voor kinderen jonger dan 18 kan je anoniem gegevens doorspelen aan een Vertrouwensartsencentrum.»

HUMO Hoe kan je als arts patiënten helpen die klacht willen indienen tegen hun partner?

DOKTER MIA « Het allerbelangrijkste wat je kan doen is zoveel mogelijk medische bewijzen verzamelen: attesten maken van alle verwondingen. Sinds een paar jaar bestaan er standaardformulieren die aangifte van seksueel en fysiek geweld moeten vergemakkelijken. Het probleem is dat je nooit een bewijsbare link kan leggen van de letsels naar de dader. Je kan niet schrijven: meneer heeft mevrouw bont en blauw geslagen. Wat je als arts wél kan en mag doen is een zo correct mogelijke beschrijving geven van de letsels en van het ziektebeeld van het slachtoffer, plus een verklaring van het slachtoffer dat die letsels veroorzaakt zijn door haar partner. Daar kan je je eigen opmerkingen dan bijvoegen, bijvoorbeeld dat de verklaringen van de patiënt kunnen kloppen.»

Kapotgeslagen liefde

HUMO Moet u vaak zulke attesten invullen?

DOKTER MIA « Voor mijn eigen patiënten bijna nooit. Maar tijdens wachtdiensten gebeurt het vaker dat er vrouwen over de vloer komen die een rammeling hebben gekregen. Ze komen liever naar een vreemde arts dan naar hun eigen huisarts: die kent namelijk ook hun man, hun kinderen, hun hele situatie. Daar speelt dat schaamtegevoel weer.

Er zijn vrouwen die van de ene dokter naar de andere gaan, en dat maakt het nog moeilijker partnergeweld op het spoor te komen. Een vaste huisarts-patiëntrelatie, zoals minister Colla onlangs heeft voorgesteld, zou hier alleen maar voordelen hebben. Nu heeft de patiënt nog altijd de mogelijkheid om te 'ontsnappen' als zij dat wil en krijg je als arts niet de kans een vertrouwensrelatie op te bouwen.»

HUMO Gaat u soms ook met de partner praten?

DOKTER MIA « Als de vrouw het vraagt, en als die partner dat ook wil. Ik probeer in de eerste plaats samen met het slachtoffer te zoeken naar oplossingen. Kan ze naar een vriendin? Naar haar moeder? Is het beter dat ze tijdelijk onderdak zoekt in een vluchthuis? Is de relatie nog te redden? Sommige vrouwen zetten al na een maand een punt achter een scheeflopende relatie, andere laten zich langer dan tien jaar mishandelen. Als ze wachten tot de liefde letterlijk kapotgeslagen is, stuur ik hen meestal naar een advocaat: dan is relatietherapie niet zinvol meer.»

Eén op drie

Een huisarts in Antwerpen-centrum beweert onomwonden dat één op drie van zijn consultaties rechtstreeks of onrechtstreeks te maken heeft met familiaal geweld. Mishandelde vrouwen gaan nu eenmaal vaker naar de dokter: ze hebben migraine, lijden aan slapeloosheid, depressies en/of eetstoornissen, om van blauwe plekken, kneuzingen en brandwonden nog te zwijgen. En dan zijn er nog de kinderen die in de klappen delen en die onhandelbaar worden of in hun bed gaan plassen, klagen over buikpijn of astma ontwikkelen. Pascale Franck werkt al bijna tien jaar als provinciaal coördinator *Geweld op Vrouwen* in Antwerpen. Volgens haar steken nog al te veel artsen hun kop in het zand als het over vrouwenmishandeling gaat. Al geeft ze toe dat de problematiek heel complex is en dat niet alleen de daders, maar ook de slachtoffers van partnergeweld soms bijzonder geraffineerd te werk gaan.

FRANCK « Dat je thuis geslagen en geschopt wordt, staat niet altijd

op je gezicht te lezen. Voorbij jaren ben ik ook geschrokken hoeveel vrouwen mishandeld worden, zowel uit mijn onmiddellijke nissenkring. Ondertussen de subtiele signalen: vrouwen die systematisch heel weinig praten over zichzelf en hun partner. Of die hun partner niet tijd vergoelijken. *Het is slechte niet. Hij werkt anders.* Vrouwen die blij zijn om alles toestemming van hun partner moeten hebben. Die haken niet of maar moeizaam nakomen. Die noemen hun zak hebben. Die noemen hun zak naar de huisarts gaan. Die haverklap onverklaard. Die haves en wonden hebben.

HUMO Moet de arts de patiënt in zo'n gevallen?

FRANCK « Ik vind van de patiënt er geen kwaad mee al. Het is reert dat dat toch wel een rare plaats is voor een patiënt. Meestal zwijgt de patiënt dan als haar man naar haar toe gaat. Wij hebben een tijd gegeven aan patiënten van spoedgevallenafdelingen waarin wij aanraden om te blijven. Het is altijd even apart om onder één of ander voornamen een scan die zorgegeven den genomen of zo. Een vlakaf de vraag stellen: *vrouw, heb ik het misdoen? dat u door iemand bent mishandeld? Er zijn vrouwen die wachten tot iemand hen vernederd omdat ze het zelf niet kunnen lippen krijgen. Het is gemakkelijker om 'ja' te zeggen dan om er zelf over te beginnen. Een vrouw die me verontwaardigd vertelt dat haar huisarts kent ons lang geleden, en hij heeft haar over gezegd. Ik ken een vrouw die vier jaar lang wachtte om haar telefoonnummer van de huis in haar handtas te krijgen, een briefje dat zij zwijgend was toegestaan opname op de spoedgevallenafdeling. Dat nummer kan pas durven bellen toe om haar eindelijk aanspraak te maken op haar situatie. Als arts moet je haar volgen om te zien of het wel kan ik het meeslepen? Natuurlijk loop je op dat ie ie patiënt choon*

► in het slechtste geval blijft die ene patiënt dan weg. En dan?»

'Meneer is ook patiënt'

HUMO Waarom zijn de meeste artsen bang als het over familiaal geweld gaat?

FRANCK « Om te beginnen wordt in de medische opleiding weinig aandacht besteed aan psychisch en familiaal geweld. Huisartsen weten niet goed wat ze ermee moeten doen. Ze zijn bang om die beerput open te trekken, omdat ze dan niet weten hoe het verder moet. En dan spelen er nog allerlei andere zaken als: meneer is ook patiënt van mij, en ik wil hem niet voor het hoofd stoten. Of ze hebben schrik dat ze door de Orde op de vingers zullen worden getikt, omdat ze hun beroepsgeheim schenden als ze er derden bij betrekken.»

HUMO Stel dat je als arts op de hoogte bent van zeer ernstig familiaal geweld en die vrouw blijft maar zwijgen. Kan je dan niks doen?

FRANCK « Als je weet dat er een kans bestaat dat die vrouw zo goed als vermoord dreigt te worden, heft de meldingsplicht het beroepsgeheim op, maar juridisch is dat niet altijd duidelijk. Er bestaat niet zoiets als een 'meldingspost' voor familiaal geweld. Artsen gaan over het algemeen uit van de zwijgplicht. Ze zeggen: *we mogen* het niet melden, en niemand kan ons ertoe *verplichten*. Er is inderdaad geen wettelijke verplichting om geweld aan te geven, behalve als je als arts in een rechtszaak wordt opgeroepen. Het probleem is dat de arts altijd gewrongen zit tussen de dader en het slachtoffer, die in de meeste gevallen allebei patiënten van hem zijn. En de Orde zegt dat het verboden is om dingen te doen die in het nadeel van de patiënt zijn. In de praktijk zijn er veel artsen die wel *iets* zouden willen doen, maar die bang zijn dat ze daardoor bij de Orde in een lastig parket zullen terechtkomen. Er zijn zelfs artsen die het medisch attest voor fysiek en seksueel geweld niet volledig invullen, die zaken verzwijgen. De Orde geeft hun die mogelijkheid.»

Handtas vol attesten

Dokter Erik Kegels, een jonge huisarts in de Antwerpse binnenstad, wordt niet zo vaak met familiaal geweld geconfronteerd. Toen hij zijn praktijk nog in Borgerhout had, was dat anders. Zijn houding tegenover agressie binnen het gezin is altijd zeer duidelijk geweest.

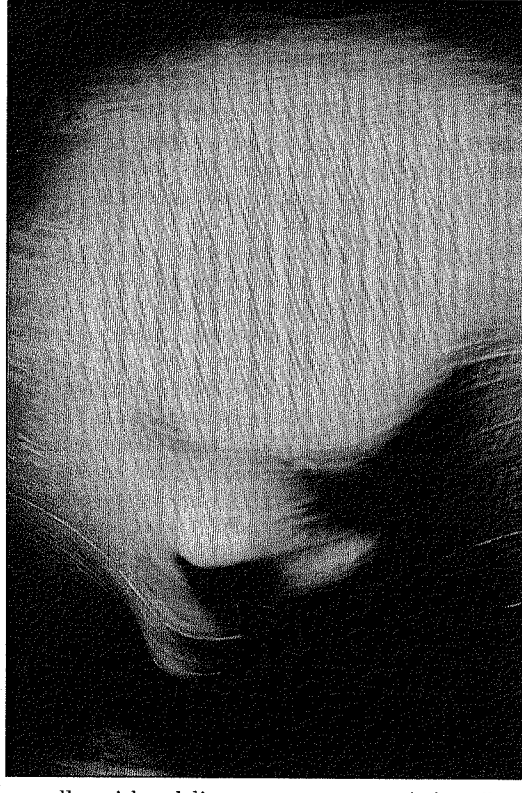
DR. KEGELS « Bij ernstige agressie stelde ik altijd voor om een attest op te maken, ook als er uiterlijk geen sporen van geweld waren. Ik maakte dan een attest op in de zin van: 'Ondergetekende verklaart na medisch onderzoek dat patiënt *zus en zo* lijdt aan, bijvoorbeeld, een angstsyndroom en persisterende hoofdpijn en die kwalen doen agressie binnen de relatie vermoeden.' Het probleem is dat je zelfs als arts nooit hard kan maken dat symptomen het gevolg zijn van partnergeweld. Wij mogen ook geen partij kiezen: een geneesheer mag zich niet mengen in een conflict tussen echtelieden. Wij kunnen wél vaststellen of een toestand thuis invloed heeft op het lichamelijke welzijn van iemand, en de patiënt doorverwijzen. Een tweede probleem is dat wij absoluut geen middelen hebben om iets aan familiaal geweld te doen als de patiënt er zelf niks aan wil doen: ik heb het al meegemaakt dat ik voor een vrouw attest na attest schreef, en elke keer stak ze dat netjes in haar handtas bij de vorige attesten. Ze durfde ze niet tegen haar man gebruiken.»

HUMO Belt u naar de politie als u weet hebt van ernstig of levensbedreigend fysiek geweld tussen partners?

DR. KEGELS « Nee, omdat ik ben gebonden aan het beroepsgeheim én omdat ik vind dat de patiënt zoiets zelf moet doen. Het gebeurt wel dat de politie mij belt en zegt: 'Er zit hier een patiënte van u en wij hebben een sterk vermoeden van geweldpleging.' Dan bevestig ik dat. Eigenlijk schend ik daarmee het beroepsgeheim, maar ik handel in het belang van de patiënt.»

HUMO Wat is volgens u de belangrijkste taak van een huisarts als iemand hem aanspreekt over familiaal geweld?

DR. KEGELS « Persoonlijk stop ik het meeste energie in het motiveren van het slachtoffer om voor zichzelf op te komen: om

van elke mishandeling een attest te laten maken, om klacht in te dienen of hulp te gaan zoeken bij één of ander Centrum voor Slachtofferhulp. Ik probeer vooral duidelijk te maken dat agressie binnen een relatie niet kàn, wat ook de oorzaak is. Eigenlijk komt dat neer op een soort 'begeleiding' en dat kan niet in één consultatie: dat kost je uren en uren praten. Ik begrijp dat veel huisartsen daar liever niet aan beginnen en dat potje liever gedekt houden.»

HUMO Begrijpt u dat iemand jarenlang patiënt kan zijn bij dezelfde huisarts, zonder dat die merkt dat hij te maken heeft met een mishandelde vrouw?

DR. KEGELS « Ja. Omdat vrouwen er perfect in kunnen slagen hun letsels verborgen te houden. Omdat het ook niet altijd om zichtbare letsels gaat: aan de haren trekken bijvoorbeeld laat weinig sporen na. En ten slotte gaat het ook niet altijd om fysiek geweld: psychisch geweld kan héél subtiel zijn en laat geen zichtbare littekens na.»

Vreemdgaan in naam van de liefde

Partnergeweld begint waar één van beiden de ander dwingt om dingen te doen die hij of zij hele-

maal niet wil, en eindigt in en doodslag. Geweld in de kring hoeft niet altijd te zijn van slagen en verkrachten. Er zijn mannen die hun vrouw de loop der jaren op een stille manier manipuleren tot chisch volledig kapot. Hij trekt der één vinger naar hem toe. Het overkwam Hedwig, een verstandige, kunstzinnige vrouw die ervan droogte schilderen en te beelden. Tien jaar gelukkig huwelijk werd ze door haar man geleid tot seksspelletjes van walginge. Een klein vluchtte ze weg. 'In een sefte ik dat ik eigenlijk verliezen had, behalve het groen,' zegt ze.

HEDWIG « Mijn man was de ste lief. Ik was zestien toen hem leerde kennen, ik nam onze relatie niet serieus. Flirten was taboe. Ik had een strenge opvoeding gekregen. Na vier jaar trouwden we. Het was de. Vijf jaar later kreeg ik een dochter. Ik werkte in een winkel. Hij was vertegenwoordiger. We kochten een oude boot. Hij en ik samen helemaal niet. Hij was als het 'creatieve' element, 'meesterknecht', altijd met bakstenen en kr...

» Na tien jaar merkte ik dat hij begon te veranderen. Seks was altijd belangrijk geweest in onze relatie, maar zijn liefde voor mij werd meer en meer bepaald door hoe ik eruit zag. Zijn humeur was afhankelijk van de kleren die ik droeg. Ik moest er voor hem altijd goed uitzien. Omdat ik kleren helemaal niet belangrijk vond en het haatte om te gaan winkelen, kocht hij kleren voor me. Sekslingerie, steeds kortere rokjes. Hij wilde dat ik eruit zag als een *française*: pittig, nonchalant, spannende broeken, diepe décolletés. Hij dwong me die kleren te dragen, terwijl ik het een ware verschrikking vond. Ik liep liever rond in een T-shirt en jeans, maar hij hield me voor dat ik er voor zijn klanten *presentabel* moest uitzien. Hij wilde goede punten halen met mij. Ik was steeds meer gegeneerd om als zo'n sexy ding over straat te lopen. Ik voelde me een prooi voor andere mannen.

» We kregen steeds vaker ruzie over de kleren die ik moest dragen. Tot ik die discussies beu was, en me erbij neerlegde. Hij kocht mijn kleren; ik zette mijn verstand op nul en trok ze aan, punt uit. Ik dacht: dat gaat wel over, dat komt wel weer goed.»

HUMO En was dat ook zo?

HEDWIG « Nee. Daarom stelde ik hem voor om samen naar een relatietherapeut te gaan. Maar in zijn ogen waren artsen, psychologen en therapeuten alleen maar op geld uit. Hij had een heel andere oplossing: hij stelde voor dat ik wat animo in onze relatie zou brengen door met andere mannen te vrijen en hem daarvan verslag uit te brengen. Ik was onthutst. Twee jaar lang discussieerden we dagelijks over zijn voorstel. Ik moest het doen om ons huwelijk te redden. Hij droeg argumenten aan als 'er zijn er zoveel die het doen'. Of: 'Als je van me houdt, doe het dan voor mij.' Uiteindelijk heb ik toegegeven. Ik voelde me onnozel en stom, maar hij had zodanig op me ingepraat dat ik echt geloofde dat ik het zou doen in naam van de liefde. Hij leerde me zelfs trucjes om andere mannen te verleiden: ik moest mijn been onder tafel tegen dat van hen aanwrijven; ik moest hen diep in de ogen blijven kijken...»

HUMO Je stelt het nu voor alsof je een klein, naïef meisje was dat helemaal niks van het leven wist. Maar je moet toen toch al dertig geweest zijn.

HEDWIG « Ja, maar ik was heel naïef. Pas toen ik merkte hoe hij reageerde toen ik op zijn verzoek en tegen mijn zin in de slaapkamer 'bezig' was met de man van een bevriend koppel op wie de 'keuze' uiteindelijk was gevallen, besepte ik dat hier van 'het huwelijk redden' helemaal geen sprake was. Compleet verhit, met het schuim op de lippen, kwam hij naar binnen en gooide zich tussen ons in. Hij leek wel een beest. Het ging om zijn plezier, zijn seksuele obsessie. Maanden later zat hij er nog altijd over te fantaseren: ik moest hem tien keer, vijftig keer vertellen hoe het was met die andere, en dan moest ik met hem precies doen wat ik met die andere had gedaan. Hij kon er niet genoeg van krijgen.»

'Doe maar gerust, meneer'

HEDWIG « Maar een jaar later was hij het blijkbaar beu, en vroeg me om nog eens iemand 'op te pikken'. Ik zei dat ik er nog niet aan dacht, maar binnen de paar weken had hij me omgepraat. Ik ging in die periode regelmatig in volkscafés zitten met mijn schetsboek om wat te tekenen, en zo leerde ik een Nederlander kennen. Die nodigde me uit om eens bij hem thuis in Amsterdam langs te komen, en ik belde prompt naar mijn man: 'Ik heb iemand.' Hij kwam onmiddellijk naar het café, want hij moest de man toch goedkeuren. We hebben toen met z'n drieën iets gedronken en toen het de Nederlander duidelijk werd dat ik met hem de koffer moest induiken, reageerde hij in eerste instantie argwanend: hij had er nog nooit van gehoord dat iemand z'n vrouw zomaar uitleende aan een wildvreemde.»

HUMO Maar wat zei u: 'Belgen zijn soepel in die dingen'?

HEDWIG « Het was mijn man die daar zat aan te dringen: 'Doe maar gerust, meneer.' Dus maakten we een afspraak dat ik een paar dagen later naar Amsterdam zou reizen, en in afwachting pepte mijn man me op; hij

gaf me instructies, vertelde me wat ik allemaal met die man moest doen.»

HUMO Echte afstandsbediening. En was hij tevreden over het resultaat?

HEDWIG « Néé! Ik had verwacht dat hij blij zou zijn, maar hij was agressief en boos, omdat ik niet op tijd terug was! Hij had te lang moeten wachten op een verslag.»

Een ordinaire pooier

HUMO En hoe lang moest je met dergelijke avontuurtjes jullie huwelijk proberen te redden?

HEDWIG « Daarna liep het al snel helemaal mis. Het eigenaardige was dat mijn man me plots niet meer vertrouwde. Toen hij voor z'n werk een week naar Duitsland moest, sloeg hij bijna helemaal tilt omdat ik met een vriend naar een concert ging. Hij eiste dat ik het zou uitmaken. Toen ik weigerde, sloeg hij me, en scheurde m'n kleren kapot. Daarop heeft hij twee jaar lang niet tegen me gesproken. We liepen als zwijgende schimmen door het huis. Toen kondigde hij aan dat hij iemand ging zoeken om mee te praten. Bleek dat hij zich tot een date-bedrijf had gewend, en een afspraak had met een zekere Veerle. Hij begon een relatie met die vrouw, bleef regelmatig bij haar slapen, en kwam nu en dan tegen mij vertellen wat ze zoal samen deden. Hij dacht dat die verhalen me opgeilden, maar ik moest ervan kotsen.»

HUMO Geloofde u toen echt dat hij het nog altijd goed met u meende?

HEDWIG « Hoe raar het ook klinkt, ik voelde me helemaal geen slachtoffer. Nu beseft ik dat ik de hele tijd een soort vluchtgedrag had ontwikkeld om de werkelijkheid niet onder ogen te hoeven zien. Ik ging op aanraden van mijn broer aan yoga doen, me meer en meer naar binnen keren, met als resultaat dat ik er op de duur van overtuigd was dat ik dat misschien wel allemaal verdiende. Ik bleef mezelf wijsmaken dat ik me uit liefde voor hem moest opofferen. Zelfs vrienden die me vertelden dat mijn man zich gedroeg als een ordinaire pooier, geloofde ik niet. Ik ontkende het. Ik vond van mezelf

dat ik ook schuldig was.
HUMO Liet hij zich beta-
jouw 'diensten'?

HEDWIG « Na verloop van de tijd inderdaad dat ik vragen. Dan zou het pa zijn, zei hij. Maar het is van gekomen. Achteraf wel van een vriend van nomen dat hij mij aan lende mensen aanbod dat ik daar iets van af.
HUMO Wat heeft je te-
doen besluiten om bij te gaan?

HEDWIG « Vorig jaar vol een cursus Indische filosofie het einde van het acad waren alle studenten verdigd op een etentje. Daar ik iemand kennen die rogen heeft geopend, zo heet. Binnen de drie da ik toen beslist om weg De reactie van mijn ma perend: hij begon me te delen als een hoer die v lopen. Hij verspreidde valse geruchten: dat ik geworden, dat ik in eer zat. Op een bepaald mo kreeg ik zelfs een telefo een journalist van de G Antwerpen. Mijn man jankend op de redactie gekomen en had een v gedist over zijn vrouw, vastgehouden door één re sekteleider. Ik heb di list kortweg gezegd dat mijn geval gewoon over echtscheiding ging. Mijn zing was dan ook groot de volgende dag in de een paginagroot verhaal mezelf las, als slachtoffer een sekte.»

HUMO En nu?

HEDWIG « Ik ben geschei- woon samen met de ma volgens mijn ex-man e leider is. Ik ben door ee depressie gegaan, maar stilaan weer de oude. Ik dat ik mezelf heb verlo Bijna vijftien jaar lang voor mezelf en voor de wereld het deksel op ee gehouden, al besepte ik hoe erg die beerput wel

Liesbeth

VOLGENDE WEEK:
**VROUWENVLUCHTHU
VLAANDEREN**